



լինելու և նոցա արած անկարգութեանց մասին, այդ լուրը չափազանց համարելով խնամարար խնդրում են, պ. խմբագրի, բարեհաճեք ստել հետեանցը:

Շարուն-Գարապետեան գաւառում ոչ մի օրինակ չէ եղել որ աւազակները գողմանի տակն զոռնէ կամ եղ ինն և փակցենն Պարսկաստան. այլ յուրիս անտուճ անյայտ աւազակներ զոգացել էին շորս գողնէլ, գաւառական պատանայն ձեռարկները գիշերովայ շրջելու ժամանակ պատանելով նրանց յետ են խլում և փակցենն Պարսկաստանը. թէ թուրքեր յայտնի չէ, որովհետեւ Պարսկաստանը կը գողութիւն գնալու միջոցին, իրանց քաղաք ձեռնարկու ձամար, քաղաքի զինարկ են ծածկում. թէն պատանհել է մարդասպանութիւն, բայց ոչ թէ գողութեան (ողողպանութեան) նպատակաւ, այլ թշնամութեան: Բաշնորայնի կայարանից գիշերը ձեռարկներ, (եամշխիկներ) քնած ժամանակը գորս են փակցնում հինգ ձի, որոնցից երկուսն, մի և նոյն գիշերը ձեռարկները ձեռքալալում են դաշտում, իսկ մնացած երեք ձիաները անյայտ մարդիկ զայնքոց գողանում անց են կացնում Արասիով Պարսկաստան. մի քանի օրից յետ այդ ձիաները, համաձայն պ. գաւառագետի նամակին, Մաքուտայ խանը իր պահումով գտնում է և վերադարձնում տիրոջը:

Այս սեղեկութիւններս ճշտութեամբ յայտնի են, ինչպէս գործարար պոլիցիական կառավարութեան:

Յովսէփ Եր. Յովսէփեան

ՆՍՍԱԿ ԽՐԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 13 օգոստոսի

Շատ սեղեկից դիտում են ինձ հարցնելով սպիտակի դէմ (ստափա մանր ճիւղ) իմ պարտատու զեղի զեղը, որի համար պէտք է խաբարանչիք հետ անանձին թղթակցել, ուստի լրագրի միջոցաւ յայտնում եմ ով որ կամենում է այդ դեղը ինձանից տանալ, մէկ տարեկանից մինչ տասն և երկու տարեկան հասակի համար, պէտք է ուղարկի մից լրագրի, իսկ նրանցից վերի համար տասն և մէկ լրագր: փոստի ծախքը ինձանից և նմանակցու գրել տարիքն և ինչ սեռի համար է: Չբարտարներ պայտուցակցիով կուղարկեն կէս գինը. իսկ Թիֆլիսի մէջ ընդունողները հինգ լրագր և տաս լրագր: չբարտարները նմանակցու կէս վարեն կէս գինը:

Իմ հացակն: Вь г. Тифлисъ. Маргиросу Ахназарянци, Соложанская улица, магазинъ Варшавская Пекарня.

Մ. Հարնազարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Չորեքշաբթի օր, օգոստոսի 12-ին, երեկոյան 11 1/2 ժամին ԹԻՖԼԻՍԻՄ զգալի եղաւ երկրաշարժի մի հարուած:

ԱՒԱԼԲԱԼԱԲԻՑ պ. Բ. Պիճիկեանց, ընթերցանին հիմնադիր անդամները վարչութեան կողմից շնորհակալութիւն է յայտնում այն երկուստարիներին, որոնք Թիֆլիսում աշակերտներ լինելով, անուղակ արձակուրդներին Ախալքալաքէ աներկայացում տուցին յօրաւ զպրոցին կից ընթերցարանի և ստացած արդիւնքով բերել տուցին 52 օրինակ ընթերցանութեան գրքեր:

Մենք ստացանք ՕՐԻՈՒՐԱԲԻՑ բազմաթիւ բարարարութիւններով մի վկայական, որով ստորագրեցանք ձերքն են այն լուրը որ Ա. Ստոխանտոս եկեղեցու գանձապետ Յովսէփ Տէր-Պետրոսեանց իրան օգնական ընտրած լինի մի թուրք, ինչպէս որ ստովիզ էր (Մշակի) № 116 մէջ: Ստորագրեցանքը հաստատում են որ մեր լրագրի վերս յիշված լուրը կատարելապէս անհիմն է:

Հին-ՆԱԽԻՉՆԱԿՆԵՐ մեզ հարգում են հետեւեալ լուրերը: Տեղից յայտնող քսաց Աղազլու և չքակալ գիւղերը այցելութիւն անելու: Մեր ուսումնարանը այնքան վատ է գնում, որ շատերը վախճանում են ինձ շուտով կը փակվի: Շաքարածուկներից միայն երկուսն են գտնուում քաղաքում, բայց մինի վրա կարելի է միայն յոյս դնել: Հարկաւոր է անպատճառ թնամակն տեսնի

ներկայութիւնը: Այստեղի մի քանի երկասարգներ մտադիր են շուտով թատրոնական ներկայացումներ տալ: Նորուորը կը ստույն նրանց չը խառնել իրանց գործի մէջ գլորել հոգարար-ձուներկու: Եղանակները շատ չոք են անուճ. միերգները բաւական առատ են և էման են վաճառուած:

Մեզ գրում են որ Հին-ՆախիՉնայի գաւառի թմբու գիւղում նորերուստ արվելցին մի քանի կալեր: Ասում են հրդեհ գողողը, է հարկէ անգիտակցական կերպով, եղել է մի 7 տարեկան արգա, ազանձ անկելու:

Երեանից մեզ որպէս հաստատ լուր են հաղորդում որ Սեղրակ Մանդրեան ընդունված է արգէն որպէս ԼՂՄԻՆԻՑի ձեռնարանի պրոֆեսոր:

ՍՍԻՐԱՄԻՐ մեզ հեռագրում են, որ օգոստոսի 12-ին, գիշերվայ 11 1/2 ժամին, զգալի եղաւ երկրաշարժի գորից հարուած: Երկրաշարժի հասանք անցաւ արևմուտքից արևելք և տեղի 36 վայրկեան: Ուտերի վրա կանգնել անձնարկն էր: Արևիկան Ստրամուճ երկրաշարժը նոյն ժամանակ է պատանել, ինչպէս և Թիֆլիսում, բայց երևում է թէ այնտեղ անձամբնու աւելի զօրեղ էր:

ԱՐՏԱԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԽՆԿԻՐ

«Մտօիս» լրագրում կարգում ենք հետեւեալը:

Փարիզ Տրատարակեալ «Ամբիքան Բը-Ղիստը» ամերիկեան թերթին յունիս 16 թիւով թղթակցութիւն մը կը Տրատարակէ Կ. Պոլսէն, յորում ամերիկացի թղթակիցը լորդ Կիւնթըրիսի Կ. Պոլսի գալն յիշելով, Բերլինի դաշնագրին 61-որդ յօդուածին կապ կը խօսի և այս առթիւ համալրական խօսքեր կընէ հայոց ազգին և Հայաստանի նկատմամբ: Թղթակիցը թիրբաց հայոց ազգային սահմանադրութեան հանդիսին վրա ալ կը խօսի և կը թուի թէ սահմանադրութիւնն և նրա Տնօրէնը լաւ տպաւորութիւն ըրած են նորս վրա: Արմենիա կարևոր է Ամերիկայի համար կընէ յիշեալ բարեխիտ թղթակիցին: Ահա զաղափար մը, զոր առաջին անգամ կը լսենք: «Բայտերի գործակալութեանը հետադրում են են Կ. Պոլսից հետեւեալը:

Լորդ Կիւնթըրիս արգէն մի քանի քայլ աքաւ սուլթանին համոզելու համար թէ որքան անհրաժեշտ է մտցնել թէֆլիսները Հայաստանի մէջ: Բայց բացակայութիւնը Կ. Պոլսից Ֆրանսիական, օուսաց և գերմանական զինուորանների, բաժնագանի տնի մտնեալը է այն հանգամանքը որ յունաց և չեղձագործական ինդիլիները դեռ ևս կոտորելապէս զնգնած չեն, պատճառ էին որ յորի պահանջները դեռ ևս ոչինչ ազդեցութիւն չունեցան: Ասում են որ անգլիական զինուորական համագործակցութեան իր սեփական կամքով մտցնել թէֆլիսները Հայաստանի քրիստոնեայ և մահմեդական ընկիւնների համար է դրանով առաջն առնել օտար զինուորանների որ և է ճշմանը: Լորդ Կիւնթըրիս, ինչպէս լսում է, խորհուրդ է տուել նորին մեծութեանը ուղարկել Հայաստան իր ամենաընդունակ Տրատարակել անընդունակ պաշտօնականներին և ձեռնամուկ լինել թէֆլիսների իրազդուման, որովհետեւ այդ միջոցով կարելի է առաջն առնել օտար պետութիւնների ներկայացուցիչներին միջամտութեանը:

«Новая Газета» լրագրին Լնդոնից հեռագրում են:

Համայնքների ժողովի նիստի ժամանակ Չարլս Կիլի, պատասխանելով Բրայդին, անց. «Յաւում եմ որ մինչև այժմ ոչ մի

քայլ արած չէ Բերլինի դաշնագրի 61-որդ յօդուածը իրագործելու համար: Լորդ Կիւնթըրիս այդ մասին ստաջարկութիւններ արաւ սուլթանին և թիրբաց առաջին մի-նիստին: Նրանք երկուսն էլ, ըստ երեւոթի, հասկանում են գործերի գրութեան ձանրակշիտ լինելը: Լորդ Կիւնթըրիս հաստատապէս պնդում էր նրանց մօտ, որ նրանք, մինչև որ չը մշակվի թէֆլիսների մշտական ծրագիրը, անյայտ միջոցներ ձեռք առնելու հետաջնելու ամենամեծ շարիքները, նշանակելով Հայաստանում մի ընդունակ վարչութիւն, որին տրված լինելի բաւական իրաւունքներ: Կեսպանեանքն և մի քանիսներն Կ. Պոլսից բացակայութիւնը, նոյնպէս գործերի ընդմիջելը բաժնագանի տնի մտնեալու պատճառով, արգիւզ էին լինում մինչև այժմ պետութեան ներկայացուցիչների համաձայն գործողութեանը Արմենիայի մէջ մտցնելու թէֆլիսների վերաբերութեամբ: Լորդ Կիւնթըրիս կատարելապէս ըմբռնած է որքան մեծ նշանակութիւն է առիտ այդ ինդիլիս անգլիական կառավարութիւնը և անգլիական ազգը: Նա յայտնեց, որ չի խնայի իր աշխատանքները և ձեռքեց չի թողնի ոչ մի առիթ այդ ինդիլիս լուծմանը նպաստելու համար:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Անցեալներում Ֆրանսիայի մէջ տեղի ունեցաւ մի անցք, որ որքան նշանաւոր էր, նոյնքան էլ անսպասելի: Ֆրանսիական մի-նիստութեան նախագահ ժիւլ Ֆերրի օգոստոսի 11-ին Նանտի մէջ մի ծառ ստասանեց, որով մեկնեց, թէ անհրաժեշտ է Ֆրանսիական սահմանադրութեան վերա-քննութիւնը այն ձևով, որ պահանջեց Պարսկաստան Տօրի մէջ արտասանած իր ձևով: Օգուտ քաղելով այդ դէպքից, ժիւլ Ֆերրի անուանեց Պարսկաստանի «երեկելի Տրատարակութեամբ»: Նոյն մի-նիստը, որ մեր-ժում էր սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, այժմ յայտնում է, որ Պարսկաստանից մտադրված սենատի փոփոխութիւնը օգտակար նախագուշտութիւն կը լինի սահմանադրութեան համար և ոչ թէ փոսնա-կուրս:

Պարսկաստան էլ իր կողմից, կարծես պատասխանելով ժիւլ Ֆերրիի ձուտին, արտասանեց ինքիւն մէջ մի նոր ծառ, որ համարակալական լրագրիները մինչ այն աստի-ճան խաղաղասեր և շափաւոր է համար-վում, որ նրանք երեւոթագրում են, թէ գամ-բետտա կարող է ընդունել ապագայ նոր մի-նիստութեան նախագահութիւնը:

Այդ անցքից կարելի է կարկազանի, որ քաղաքական այդ երկու հակառակորդները կատարելապէս հաշտվել են: Ժիւլ Ֆերրի անպաշտպան թողից սենատի այժմեան մեծամասնութիւնը, որը մերկեց Պարսկաստանի ընտրողական օրինազիւր, իսկ Պարսկաստանի կողմից մի քանի անձնազիշտութիւն արաւ:

Այս բոլորը ձշմարիտ է անպատուի էր, բայց մի և նոյն ժամանակ շատ հասկանալի երբ ժիւլ Ֆերրի Նանտի մէջ արտասանում էր իր ձուտը, միայն տասն օր էր մե-նացել մինչև ընտրութիւնները: Մինչև այդ օրը Ֆերրի բաւական ժամանակ ուներ իմա-նալու համար, թէ որքան կարողին գամ-բետտայի հակառակորդների ջանքերը և համոզվեցաւ, որ յաղթութիւնը Պարսկաստանին կը մնայ: Ժիւլ Ֆերրի չէ պատկաճ նում քաղաքական այն գործիչներին, որ ընդունակ են զարգաբարձն գոհ գնալ: Նա

խառնելով իր անկան անհրաժեշտութիւնը ժիւլ Ֆերրի անցաւ: Պարսկաստանի կողմը, ի նկատի ունենալով, որ նա կամ կը մնայ մի-նիստութեան նախագահ, կամ եթէ կը կազմվի Պարսկաստանի մի-նիստութիւնը, այն ժամանակ նա կը ստանայ զեկայանի պաշտօնը: Լնդոնում, որովհետեւ այժմեան գե-տարն Շուլմէլ-Լակուր Պարսկաստանի մի-նիստութեան մէջ արտասանեց գործերի մի-նիստի պաշտօնը կը ստանայ:

Նմը որ լինի Ֆերրիի կարծիքների փոփոխութեան պատճառը, ինքն այդ իրողութիւնը ապացուցանում է, թէ քաղաքականապէս Պարսկաստան մինչև որ աստիճան-ուեղ է: Նրա կամքի առաջ խնամարկում են ասեղքը և ամեն բան: Գրանից երևում է, որ Պարսկաստանի հեղինակութեան և նշանակութեան անկման մասին մինչև այժմ ասածները անիրաւացի են եղել: Պարսկաստան կարող է չը նախագահել ապագայ մի-նիստութեանը, բայց կառավարութիւնը այնու ամենայնիւ երթարկված կը լինի նրա անմիջական ազդեցութեանը:

ԱՆԳԼԻԱ

Լրագրիները մէջ կարգում ենք հետեւեալը: Իրականական կալուածական նոր օրէքի մասին: Մի քանի օր առաջ հիմնվելով հեռագրական կարծի հարգողութիւնների վրա, կարելի էր իրականական կալուածական վերանորոգութեան հարցը վերջնականապէս զննված համարել: Վերջին հարցողութեան մէջ սպաճ էր, թէ «լորդերի ժողովը ընդունեց իրականական կալուածական օրինա-զիւրը երրորդ ընթերցանութեանից յետոյ առանց քուէարկութեան»: Լորդերի ստա-ջարկած խմբագրութիւնները այնքան ան-նշան էին, որ նրանցից անկարելի էր են թողարկել օրինազիւր անաջողութիւնը: Կուշ-Արգայլի և մարիզ Մարիսբորի ստաջար-կած նշանաւոր խմբագրութիւնները կարող էին մերթվել համայնքների ժողովից: Իր-երկրորդ վճիռը էր ստիպել լորդերի ժողովին պահանջած վերաքննելու անկ: Մինչև այժմ շատ քիչ է պատահել, որ լորդերի ժողովը Տրատարակը հաստատել մի օրէքը որ ընդունված էր համայնքների ժողովից այժմ շատ քիչ է պատահել որ երկրի հասարակական կարծիքը: Բայց այս անգամ Արգայլի մէջ անսպասելի անցք պատահեցաւ, մասնաւոր-որ իրականացիք շափազանց զգուշած էին և անզիւսացները անհրաժեշտ էին համարում: Կալուածատնի ստաջարկած վերանորոգութիւնը:

Լորդերի ժողովը կալուածական օրէքի մէջ այնպիսի փոփոխութիւններ մտցրել որոնք նոր օրէքը ձեռնառու են դարձ-նում կալուածատերերի համար և փաստա-կար իրականացիք Ֆերմերների համար: Կա-լուածատերերը ձեռնարկեցին շափազանց սահ-մանափակված և կալուածատերերին իր-րաւունք է տրված նշանաւոր գումար վեր-ցնել այն փողից, որ կարող է ստանալ Ֆեր-մերը կապալի իրաւունքը ծախելու ժամա-նակ: Երբ նրանցից «կալուածական դատարան» միջոցները և իրաւունքներն շրջան-նոյնպէս սահմանափակված է լորդերի ժո-ղովից և բացի այդ ընտրաձեւված են կա-լուածատերերի իրաւունքները այդ դատարանի վերաբերութեամբ: Այս նշանաւոր փոփոխութիւնները հարգողված էին թէ պատճառով կարելի էր ենթադրել, որ կալուածատն օրէքը ընդունվեցաւ լորդ-րի ժողովից: Բայց խնայեալ այն ինչ որ ըն-դունված է հաստատած էր համայնքների ժողովից, ոչնչացաւ լորդերի ժողովից: